

Голові спеціалізованої вченої
ради
ДФ 26.133.014
у Київському університеті
імені Бориса Грінченка
доктору філологічних наук,
професору кафедри
германської філології
Інституту філології
Колеснику Олександру
Сергійовичу

Відгук

офіційного опонента **Кравченко Наталії Кимівни**, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри англійської і німецької філології та перекладу імені професора І. В. Корунця Київського національного лінгвістичного університету на дисертаційну роботу **Рожкова Юрія Григоровича «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспект»**, подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія (Київ, 2021. – 222 с.)

1. Актуальність теми дослідження.

Проблема утворення і функціонування термінів відображає характер і напрям розвитку різних сфер наукового пізнання й формування відповідних сегментів наукової картини світу. Одним з актуальних напрямів сучасної лінгвістики є дослідження термінів і термінологічних процесів саме у когнітивному ракурсі, який є гносеологічною маніфестацією принципів і дослідницьких пріоритетів функціонально-антропоцентричної когнітивно-дискурсивної парадигми сучасної лінгвістики. Вивчення мови медицини – однієї із найбільш соціально значущих сфер людської діяльності, у різних сферах її застосування, у тому числі у ветеринарній медицині, набуває особливої актуальності з огляду на тенденцію до термінологічної універсалізації і уніфікації разом із постійною трансформацією й оновленням

медичної термінології, появою нових термінологічних груп на позначення новітніх сфер медицини та її інтеграції із різними галузями наукового знання. Всі ці процеси зумовлюють необхідність у їхньому осмисленні й категоризації, що визначає актуальність вивчення когнітивної специфіки медичного терміну, структури його полісемії, омонімії, закономірності семантичних змін мовного знаку і динаміці семантичних відносин в процесі еволюції медичного терміну.

З огляду вищезазначене дисертація Юрія Григоровича Рожкова, є особливо *актуальною* і своєчасною.

Актуальність дослідження також зумовлена його суголосністю новим тенденціям вивчення медичної термінології, в тому числі такої маловивченої її галузі, як ветеринарна медицина, у лінгвокогнітивному і структурно-семантичному розрізі. Актуальність рецензованої праці посилюється й підвищеним інтересом науковців до виявлення метафоричних термінів і термінологічних сполучень з оглядом на когнітивно-ономасіологічне підґрунтя процесів термінотворення англомовних вербалізаторів хвороб тварин.

На підтвердження актуальності теми дисертаційної праці Ю.Г. Рожкова свідчить її відповідність науковій темі Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток європейських мов і літератур у контексті міжкультурної комунікації», номер державної реєстрації 0116U006607; 07.2016-07.2021 pp.

Об'єктом дослідження обрано термінологічні одиниці англійської мови, що формують і репрезентують вербалізацію хвороб тварин, а *предметом* є лінгвокогнітивні, семантичні, структурні (формальні) та синтаксичні характеристики термінів англомовної терміносистеми хвороб тварин.

За *мету* дослідження Ю.Г. Рожков обирає комплексне вивчення лексико-семантичних, структурних і системних параметрів англомовної терміносистеми хвороб тварин на основі комплексного аналізу та багатоаспектного опису термінологічної лексики в межах когнітивного підходу, що дає системну характеристику її особливостей.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і результати, які представлено в дисертації Ю.Г. Рожкова, слід оцінити як теоретично, методично й емпірично обґрунтовані й достовірні. Вони базуються на використанні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, таких як: категоріальний аналіз, концептуальний аналіз, метод фреймового моделювання, лексикографічний аналіз, словотвірний аналіз, компонентний і дистрибутивний аналіз, а також метод кількісних підрахунків.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна дослідження визначається тим, що у ньому запропоновано вирішення важливої і складної проблеми сучасної термінознавства – уперше здійснено комплексне дослідження корпусу англійської термінології на позначення хвороб тварин; одиниці на позначення термінів всебічно проаналізовані з огляду на їхнє походження, особливості формування і розвитку; досліджено корпус термінів із зачлененням різних когнітивних моделей (динамічного і статичного фреймів); проаналізовано і узагальнено структурні та семантичні характеристики термінології. *Новаторство* запропонованої концепції полягає, на думку рецензента, у органічному поєднанні для вирішення завдань дослідження принципів і методів системно-структурної і когнітивної методології.

Новизною вирізняється здійснене у праці категоріальне і концептуальне дослідження термінів на позначення хвороб тварин англійською мовою із виокремленням категоріальних ознак, що віддзеркалюють базисну інформацію про механізм процесу номінації хвороб тварин англійською мовою. Відтак у роботі виділено ознаки ПРОСТІР, ЧАС, ОБ’ЄКТ, КАУЗАЛЬНІСТЬ і КОЛІР.

До *нових доробків* автора дисертаційного дослідження варто долучити результати фреймового аналізу концепту ХВОРОБИ ТВАРИН і спостереження стосовно того, що вершинні вузли фрейму АГЕНС, ПАЦІЄНС, ДІЯ й

ІНСТРУМЕНТ співвідносяться з категоріальними компонентами і розкривають напрями метафоризації досліджуваних термінів (с. 17).

Важливими і новими, на думку рецензента, є результати дослідження, що стосуються ідентифікації основних доменів, що є когнітивно-мотиваційним підґрунтям метафоризації в англомовній термінології на позначення хвороб тварин: ЛЮДИНА (33,5%), НАТУРФАКТ (28,3%), ТВАРИНА (25,5%), АРТЕФАКТ (12,7%). Вагомим і цілком слушним, а також доведеним аналізом матеріалу дослідження є визначення найпродуктивніших моделей метонімічного термінотворення: «назва ураженого органу – назва хвороби», «назва ситуації, за якої виникла травма – назва хвороби».

У роботі також достатньо *доказово і з елементами новизни доведено*, що специфіка досліджуваної термінології проявляється в переважанні складних термінів (композитів) і термінологічних словосполучень, які дозволяють «найточніше передати комплексний зміст його сучасного понятійного апарату» (с. 18). Певною новизною відзначений структурно-семасіологічний аналіз досліджуваних вербалізацій, що дозволив дійти висновку про розгалужену структуру парадигматичних відношень синонімії та антонімії, з частотною перевагою абсолютних синонімів і поодинокими випадками внутрішньогалузевої полісемії. Вичерпно і переконливо описані структурні типи англомовних термінів-епонімів на позначення хвороб тварин.

У *теоретичному* плані праця Ю. Рожкова є значним внеском у розбудову теоретичних зasad когнітивного термінознавства, удосконалення методів дослідження галузевих терміносистем за допомогою методів когнітивної лінгвістики, а також у розвиток принципів і методів структурно-семантичного опису і упорядкування спеціальної термінології структурно-семантичного термінознавства. Результати дисертаційної праці сприяють розв'язанню питання щодо систематизації на різних засадах термінології ветеринарної медицини – із огляду на висвітлення загальних тенденцій, які характеризують механізми термінотворення, закономірності структури і семантики, особливостей формування і функціонування фахової лексики.

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Джерельною базою дисертації стали фундаментальні наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, словники й глосарії, які містять термінологічні одиниці на позначення хвороб тварин. Обсяг укладеної картотеки склав 1050 термінів, відібраних із лексикографічних джерел та англомовної довідкової літератури з ветеринарної медицини.

Отримані результати дисертаційної роботи висвітлено у 14 публікаціях, із них 14 – одноосібні: 7 статей у наукових фахових виданнях України з присвоєнням категорії «Б», 3 статті в періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, 4 – у інших збірниках.

5. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що результати та матеріали дослідження становлять беззаперечну цінність для розробки і оновлення лекційних курсів «Мова для спеціальних цілей», «Термінологія ветеринарної медицини», а також можуть бути використані у дослідницькій роботі та написанні бакалаврських, магістерських і дисертаційних наукових праць із термінологічних проблем, при підготовці термінологічних словників за ветеринарними спеціальностями і складанні методичних розробок, програм, навчальних посібників з міжкультурної комунікації у професійній сфері.

Серед вагомих практичних внесків автора варто зазначити укладений за результатами дослідження англо-український глосарій термінів на позначення хвороб тварин (1050 термінів), що призначений для ветеринарів-практиків, викладачів, студентів, перекладачів ветеринарної літератури.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації

У цілому слід відзначити високий науковий рівень розробок здобувача в результаті проведених досліджень, обґрутованість отриманих результатів та вказати на певні дискусійні положення і зауваження до роботи.

1. Окреслюючи методи аналізу, що застосовуються у дисертації, Юрій Рожков детально розкриває методику фреймового аналізу С Жаботинської, але лише побіжно торкається методу, що застосовується для аналізу метафоричних номінацій. Втім, дослідження безумовно виграло б, якщо б основні ланки концептуального аналізу метафори за О.О. Селівановою були експліковані із наведенням прикладів у 1.3., а саме у 1.3.1, де представлені лінгвокогнітивні методи дослідження термінів – особливо зважаючи на те, що представлений у наступному практичному розділі аналіз метафоричних термінів є, на думку рецензента, однією з найбільш вдалих і цікавих у науковому плані частин дисертаційної праці.

2. На думку рецензента, не є цілком переконливим, чому для метафоричного терміну *passage* доменом-джерелом є людина (с. 91), а не, наприклад, географічний реалія або артефакт; теж саме стосується терміну *atrial fibrillation* – миготлива аритмія (с. 94), де джерелом метафоризації видається все ж таки не людина, а фізичне явище або натурфакт.

3. Ключове поняття роботи термін-вербалізатор хвороб є, на погляд рецензента, прикладкою, що має писатися через дефіс.

4. Таблиця 3.1. має назву «Частотність вживання англійських суфіксів у термінах хвороб тварин». Втім, наведені у таблиці суфікси є запозиченими.

З аналізу тексту дисертації офіційним опонентом вбачається **дотримання здобувачкою вимог академічної добросердісті** в повному обсязі.

7. Загальна оцінка дисертації

Проте зауваження, що висловлені вище, мають дискусійний характер, через що не зменшують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи, що рецензується.

Дисертація «Вербалізація хвороб тварин засобами англійської мови: лінгвокогнітивний і структурно-семантичний аспект» є завершеною науковою працею, в якій її автором, Рожковим Юрієм Григоровичем, отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертаційна робота Ю.Г. Рожкова відповідає порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р. (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами), а її автор Рожков Юрій Григорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Офіційний опонент:

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської і німецької
філології та перекладу
імені професора І. В. Корунця
Київського національного
лінгвістичного університету

Наталія Кимівна Кравченко

Підпись доктора філологічних наук, проф. Наталії Кимівни Кравченко
засвідчує:

Учений секретар
Київського національного лінгвістичного
університету

Н.О. Стефанова.

